

Groter dan ik

Hoe levensvragen centraal staan in een academische context

EVELINE VERWATER

Eenzaamheid, prestatiedruk en de zoektocht naar wie je bent: voor veel jonge mensen bestaat het leven na corona uit onzekerheden. Hoe gedraag je je in groepsverband? Wat kun je tegen de grote wereldproblemen doen? Geloof je in een betere wereld? Wat maakt je leven waardevol? Waar kom je elke dag je bed voor uit? Om studenten oriëntatie te bieden in hun zoektocht naar antwoorden, hebben de Universiteit voor Humanistiek (UvH), de Theologische Universiteit Utrecht (TUU) en zingevingsbureau De Grote Vragen het verdiepingstraject *Groter dan ik* opgezet.

Identiteit

Beide universiteiten hadden al langer de wens om samen te werken. Immers, beide instellingen zitten vlak bij elkaar in hartje Utrecht en beide houden zich bezig met zingeving. Vanuit die ambitie ontwikkelden Manuela Kalsky, bijzonder hoogleraar op de Karen Armstrong Leerstoel aan de UvH, Wilco de Vries, ethicus en universitair docent bij de TUU en Laurens van Lavieren van De Grote Vragen samen een vernieuwende onderwijsmodule. Het motto van deze module ontleenden ze aan het lied *Groter dan ik* van singer-songwriter Froukje: “De wereld staat in de fik en ik zou het wel willen blussen, maar het vuur is groter dan ik”. “Met dit lied verwoordt Froukje het levensgevoel van veel jonge studenten”, vertelt De Vries. Een andere belangrijke inspiratiebron voor de module was Live Worth Living, een vak over zingeving aan Yale University in de Verenigde Staten.

Antwoorden vinden op grote vragen

“Uit onderzoek van het Trimbos Instituut bleek dat tijdens en na de coronapandemie de mentale conditie van veel studenten was verslechterd. Ze kregen last van eenzaamheid en gevoelens van zinloosheid, zelfs depressies. Wij denken dat de verschillende levensbeschouwelijke tradities hen kunnen helpen om antwoorden te vinden op de grote existentiële levensvragen”, licht Kalsky toe. Denk aan vragen als: Wie ben ik? Heb ik een taak in dit leven? Waar kan ik op vertrouwen? Waar hoor ik bij? En waar geloof ik eigenlijk in? “We hebben bewust gekozen voor een combinatie van persoonsvorming en kennisoverdracht, waarbij persoonlijke coaching als een rode draad door het hele traject heen loopt”, aldus Kalsky.

Het verdiepingstraject *Groter dan ik* trapte in 2023-2024 af met vijftien studenten, afkomstig van verschillende universiteiten in Nederland. Het startweekend vond plaats in een voormalig meisjesinternaat in de buurt van Nijmegen. Het stond vooral in het teken van elkaar leren kennen en verbindingen leggen. “Dat was best wel even spannend. Je gaat een weekend weg met mensen die je helemaal niet kent. Je moet uit je eigen bubbel komen. Weer contact maken. Dat is een flinke stap”, zegt masterstudent en coördinator Mischa Schrijvens.

Tijdens het weekend maakten de studenten onder meer een collage over hun eigen visie op het leven, was er ruimte voor meditatie, bekeken ze de film *Nine Days* en bespraken ze die samen.

Weinig ruimte voor persoonsvorming

Marius Sneller was een van de deelnemende studenten. Hij merkte tijdens zijn studie geneeskunde dat de grotere onderliggende levensvragen vaak niet aan bod komen. “In de medische wetenschappelijke wereld ben je snel geneigd om een hyperfocus in iets te ontwikkelen, zonder nog andere vragen te stellen. Het is belangrijk om af en toe even uit te zoomen en te kijken waarmee we bezig zijn. Door dit traject ben ik me meer bewust geworden van de existentiële vragen waarmee ik zit. Ik voelde ze wel aan, maar had er nog geen woorden voor. Dankzij dit traject heb ik die nu wel, en kan ik voor alles wat ik in dit traject heb ervaren en geleerd, antwoorden proberen te vinden.”

Sneller vond het heel prettig om zich tijdens het kennismakingsweekend in een setting te bevinden waar die ruimte voor persoonsvorming er wel was. “Er was ruimte voor ontmoeting, verdieping, ontspanning en later op de dag kook je samen. Natuurlijk is het spannend, maar je bouwt op deze manier snel een vertrouwensband op. Op het moment dat dan de verdere kennisoverdracht en – verwerking volgt, zoek je veel makkelijker aansluiting bij de ander.”

Levensbeschouwelijke kennis en oriëntatie

De meeste deelnemende studenten waren niet (meer) met een bepaalde levensbeschouwelijke traditie opgevoed. Op deze doelgroep richt het verdiepingstraject zich bewust. “Als je ziet hoe snel de ontkerkelijking in Nederland is gegaan, dan is het niet gek dat jongeren zoeken de zijn”, vertelt Kalsky. “Vroeger kreeg je vanuit huis je levensbeschouwing mee. Dat kon je helpen bij het beantwoorden van levensvragen. Je kon het omarmen en ook afwijzen – in ieder geval had je een frame. Nu heb je de vrijheid om te kiezen. Maar er zijn zoveel mogelijkheden. Wat moet je dan kiezen? Hoe weet je wat bij je past – seculiere rituelen of toch eerder religieuze? Je moet alles opnieuw uitvinden.

Daarom willen we jonge mensen oriëntatie bieden en mogelijkheden laten zien, vanuit een academisch buitenperspectief en een geleefd binnenperspectief. Het doel is niet om de student tot een bepaalde levensbeschouwing te bekeren, maar om ze kennis bij te brengen in de brede zin van het woord – geleefde levensbeschouwelijke kennis. Dan kunnen ze zelf keuzes maken.”

Na het introductieweekend volgden de studenten vier lesdagen waarin verschillende levensbeschouwelijke tradities – christendom, boeddhisme, humanisme, jodendom en joods-islamitische dialoog – centraal stonden. In de ochtend gin-

gen gastdocenten in colleges nader op de grote vragen in en in de middag was er een bezoek aan een instelling of gemeenschap van de behandelde levensbeschouwing. 'Zo combineren we theorie en praktijk. 's Ochtends de academische diepte in met teksten die ze moesten voorbereiden en interactieve colleges, en 's middags in gesprek met mensen die de desbetreffende levensbeschouwing belichamen', vertelt Kalsky.

Keuzevak

De eerste ronde van het verdiepingstraject zit erop, met een positieve evaluatie. Er is besloten van de pilot een keuzevak op de Universiteit voor Humanistiek te maken, waarbij het partnerschap met de TUU en De Grote Vragen blijft bestaan. Studenten kunnen nu punten krijgen als ze dit vak willen volgen. Het staat open voor alle bachelorstudenten aan een Nederlandse universiteit.

Toch heeft Kalsky een grotere droom: "Misschien kan dit keuzevak een minor worden waar nog meer academische

instituten aan meedoen. Ik ben voor co-creatie. Niet in je eigen bubbel blijven, maar verschillen verbinden. Laten we ervoor zorgen dat die verschillen ons samenleven verrijken en niet verdelen." Ook coördinator Schijvens is positief over het keuzevak. Wel benadrukt ze dat ze hoopt dat de creatieve vrijheid van studenten bij dit vak gewaarborgd blijft. "Dit staat namelijk haaks op hoe universiteiten nu veelal omgaan met afronding van projecten. Vaak schrijf je papers of doe je tentamens. Bij de eindopdracht van Groter dan ik vroegen we de studenten in een groepsopdracht te laten zien wat ze in dit traject hebben geleerd, zonder al te veel voorgegeven kaders. Daardoor krijg je een verrassende diversiteit aan presentaties."

Bouwen aan vertrouwen

Met het keuzevak hopen alle betrokkenen de druk een beetje van de ketel te halen – individueel en maatschappelijk. Kalsky wijst op de vele veel jonge mensen met burn-outklachten. "Studenten die te moe zijn om hun studie goed af

te ronden. Er ligt te veel op hun jonge schouders. Je maakt het of je faalt. We moeten weer meer ruimte creëren om preciezer te kijken naar wat werkelijk van waarde is. Vertragen, zodat je kunt bloeien in hetgeen je echt voor staat en gaat. Waar ligt mijn betekenis in het leven, welke waarden horen daarbij en hoe kom je daarachter? Die vragen komen aan de orde vanuit zingevend perspectief."

De Vries onderstreept dat en voegt toe: "Bouwen aan vertrouwen is daarbij essentieel. Hoe diverser de maatschappij wordt, hoe meer onze overheid in een controlehouding kan schieten. Ik denk dat een van de grote uitdagingen in het onderwijs en de samenleving is: elkaar weer leren vertrouwen."

Eveline Verwater

Onderwijs voorbij de meritocratie

Oproep: Wie werkt ook met 'grote vragen' in de lerarenopleiding?

In verschillende lerarenopleidingen klinkt steeds vaker de behoefte om met studenten in gesprek te gaan over de 'grote vragen': over mens-zijn, samenleven, zingeving en toekomst. Hoe doen opleidingen dat eigenlijk? En waartoe?

Voor *Narhex* willen we hier graag meer over weten. In de vorige *Narhex* was het voorbeeld te lezen van de Inholland pabo als vormingspraktijk. We zijn benieuwd naar meer voorbeelden van opleidingen (pabo, hbo, wo) die op een of andere manier ruimte maken voor dit soort fundamentele gesprekken, bijvoorbeeld in een minor, keuzemodule, of project.

Werk jij met zulke vragen in je opleiding, of ken je iemand die dat doet? Laat het ons weten. We willen graag enkele van deze initiatieven belichten in een of meer aankomende artikelen.

We zijn als VDLG immers een vereniging van leraren en lerarenopleiders en geven mooie voorbeelden graag een podium om daar zowel voor de praktijk van voortgezet onderwijs als pabo, hbo en wo van te kunnen leren. Reacties en suggesties zijn welkom via pieter@vdlginfo.nl.

Boek Onderwijs voorbij de meritocratie

Dit artikel is een van de praktijkverhalen in de publicatie *Onderwijs voorbij de meritocratie*. Deze bevat elf academische bijdragen vanuit de Wetenschappelijke Raad van Verus en zes praktijkbijdragen die de verbeelding over goed onderwijs uitdagen en verrijken.

Eveline Verwater is journalist en werkt bij Verus als contentspecialist en redacteur.

TIMES

5 docentrollen GL in de context van diversiteit

ERIK RENKEMA

